

4065.

BESZÁMOLÓ

AZ INTERPARLAMENTÁRIS UNIÓ
1926 AUGUSZTUS 26—SZEPTEMBER 1 NAPJAIN TARTOTT
ÜLÉSSZAKÁRÓL

ELŐTERJESZTIK :

BERZEVICZY ALBERT

ELNÖK

RADISICS ELEMÉR

FŐTITKÁR

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA BUDAPEST, 1926

1911

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

CHICAGO, ILL.

BESZÁMOLÓ

AZ INTERPARLAMENTÁRIS UNIÓ
1926 AUGUSZTUS 26—SZEPTEMBER 1 NAPJAIN TARTOTT
ÜLÉSSZAKÁRÓL

ELŐTERJESZTIK :

BERZEVICZY ALBERT

ELNÖK

RADISICS ELEMÉR

FŐTITKAR

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA BUDAPEST, 1926

M. T. AKAD. KÖNYVTÁRA
I. sz. Nüvedéknyelö
1927. éy 112. sz.

Tisztelt Tagtársam!

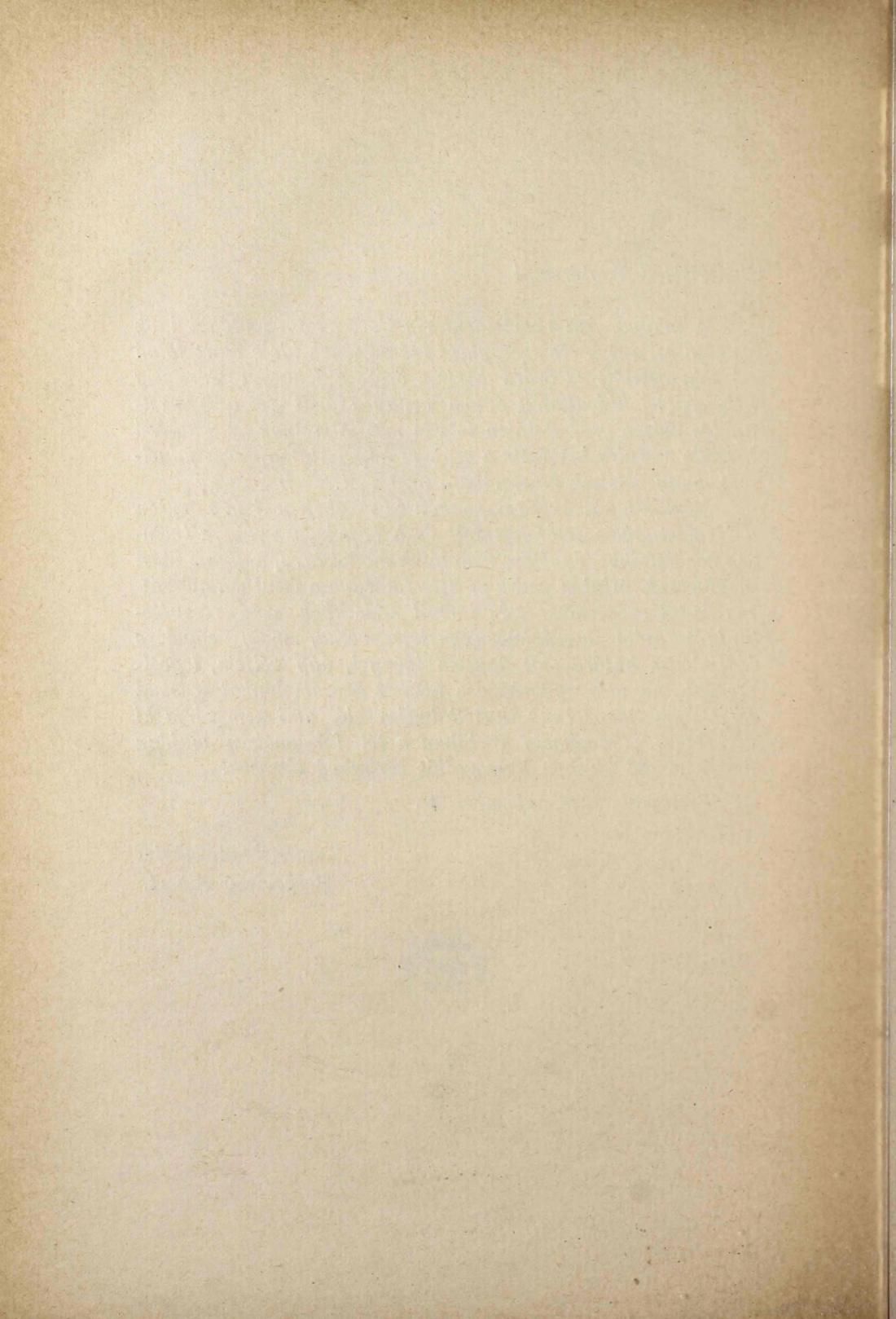
A magyar Interparlamentáris Csoportot az utóbbi idők szokása szerint a Nemzetgyűlés üléséhez ideje alatt folyó hó 5-én délelőtt 11 órára hívtam össze a Külügy Társaság helyiségébe. Váratlanul éppen aznap szólalt fel a Nemzetgyűlés ülésén gróf Bethlen István miniszterelnök úr s hosszú beszéde annyira lekötötte a csoport képviselőtagjainak figyelmét, hogy ülésünk megtartható nem volt.

Miután a következő napokban én megbetegedtem s azután a Nemzetgyűlés feloszlattott és a képviselő urak szétmentek kerületeikbe, egyelőre nem látok módot arra, hogy az ülést megtartsuk. Miután pedig az ülés főtárgya a Genfben augusztus 26-tól szeptember 1-ig tartott ülésekben való részvételünkről szóló beszámolásunk lett volna, mely egyelőre érdemleges határozatot úgysem igényel, úgy véltem, legcélszerűbb, ha ülés egybehívása helyett beszámolómat írásban terjesztem Csoportunk tisztelt tagjai elé, ami nem zárja ki azt, hogy e beszámoló tartalma a tél folyamában majdan összehívandó ülésben hozzászólás tárgyává tétessék.

Budapest, 1926 november 17.

*Tagtársi üdvözlettel
Berzeviczy Albert.*

BESZÁMOLÓ AZ INTERPARLAMENTÁRIS UNIÓ
1926 AUGUSZTUS 26—SEPTEMBER 1 NAPJAIN
TARTOTT ÜLÉSSZAKÁRÓL

Az Interparlamentáris Unió az 1926. évben nem tartott nyilvános konferenciát, ellenben összehívta ülésére Genfben bizottságait és tanácsát, hogy ezek biztosítsák a munka folyamatosságát és előkészítsék a jövő évi konferenciát.

Az Interparlamentáris Unió Magyar Csoportjának 1926 június 9-én tartott ülésén *Berzeviczy* Albert v. b. t. t. elnök javaslatára a genfi ülészakon való részvételre felkérték *Apponyi* Albert gróf, *Berzeviczy* Albert, *Gratz* Gusztáv, *Lukács* György, *Kállay* Tibor és *Szterényi* József báró tagokat, valamint *Radisics* Elemér főtitkárt. Másirányú elfoglaltságuk miatt többen lemondván a kiküldetésben való részvételről, a magyar csoport részéről valóban résztvettek a munkában: *Berzeviczy* Albert, *Lukács* György és *Radisics* Elemér.

A többi nemzetek részéről is szép számmal jelent meg résztvevő. A nevezetesebbek közül megemlíthetjük: *Wirth* dr., *Dávid* dr., *Schücking*, *Schnee*, *Heile* és *Löbe* (Németország), *Theodore Burton* és *Swanson* (Amerika), *Mataja* (Ausztria), *La Fontaine* (Belgium), *Birke* tábornok és *Munch* dr. (Dánia), *Guilhaumon*, *Merlin* és *Bibié* (Franciaország), *Ben Riley* és *Treowen* lord (Anglia), *Gentile*, *Barsilai* és *Di Stefano* (Olaszország), *Dembinszky* (Lengyelország), *Pella* (Románia), *Marinkovics*, *Markovics* és *Jankovics* (Jugoszlávia), *Adelswaerd* báró (Svédország), *Usteri* (Svájc), valamint *Brabetz* és *Uhlir* (Csehszlovákia) nevét. A nemzeti kisebbségek ügyében felszólalhattak még: *Wilfan* (Olaszország) és *Medinger* dr. (Csehszlovákia).

A tényleges munka augusztus 26-án kezdődött meg. Az egyes bizottságok munkájának eredményét a következőkben foglalhatjuk össze:

1. Politikai bizottság.

a) A parlamenti rendszer válságának kérdésében a bizottság a múlt évi washingtoni konferencia határozatának megfelelően még a múlt esztendőben kérdőíveket küldött szét az egyes nemzeti csoportokhoz, de az adatgyűjtésnek ez a módja nem vált be, mert a nemzeti csoportok legnagyobb része nem

küldte be válaszáat. A bizottság, tekintve, hogy az Unióban látja a parlamentarizmus védelmére és tökéletesítésére legalkalmasabb nemzetközi szervet, megbízta albizottságát, kérje ki e tárgyban néhány jeles jogász véleményét, egyúttal a genfi központhoz fordult, szólítaná fel újból valamennyi nemzeti csoportot, hogy kebelükből egy-két tagot kijelölve, ezek feleljenek a következő négy kérdésre:

- Lehet-e komolyan szó a parlamenti rendszer válságáról?
- Ha igen, mik a tünetei ennek a válságnak?
- Mik az okai a válságnak?
- Mi lenne a baj orvoslásának a módja?

A vita során nagyon érdekes felszólalások hangzottak el. *Wirth* német kancellár a parlamentarizmus válságában csak egy tünetét látja az európai államok általános betegségének, a gyógyulást is tehát az egész organizmus egészsége helyreállításának szükségességében látja. Az Uniót nem tartja a diagnózis megállapítására a legilletékesebb szervnek, mert hiszen az Unió tagjai parlamenti tagok, akik bizonyos fokig felelősek a mai helyzetért.

Berzeviczy Albert felszólalásában annak a fontosságát hangoztatta, hogy a parlamenti rendszernek ne adják meg a kegyelemdőfést, hanem törekedjenek az észlelt hibák kiküszöbölésére. Ennek a problémának a tanulmányozására véleménye szerint nincsen illetékesebb szerv az Uniónál, de felesleges viták elkerülése végett az Unió ezirányú munkásságát a választórendszer, a parlamenti szervezet és az ügyvitel szükséges és lehetséges javítására és fejlesztésére kellene korlátozni.

Burton szenátor viszont gyakorlati és ethikai oldalát világította meg a helyzetnek: t. i. hogy a mai szövevényes államéletben számos kérdés elintézése gyors intézkedést követel, amit megtehet a király, vagy megtehet egy köztársasági elnök reáruházott hatalmánál fogva, de melyet nem képes megtenni a parlament, mai nehézkes szervezeténél fogva. Súlyos hibának tekinti azt is, hogy az egyes képviselők mindinkább kerületi érdekek képviselőivé válnak, az egyéni érdekek szolgálata mellett tehát a közérdek, az államérdek jut mindinkább háttérbe.

b) Az ülés programján szerepelvén az Unió szervezetének kiépítése és munkaintenzivitásának fejlesztése, a bizottság, *Dávid* dr. „Die Befriedung Europas“ című tanulmányában kifejtett alapelvek figyelembevételével, a következő kérdésekkel fordul az egyes nemzeti csoportokhoz:

— Helyesli-e a csoport, hogy az Unió központi irodája mellé, különösen a sajtóval való kapcsolat szorosabbá tétele végett, propagandairoda szerveztessék?

— Hajlandó volna-e e célból a csoport az évi hozzájárulása összegét növelni?

— Remélhető-e, hogy a magyar parlament költséget szavazzon meg arra a célra, hogy a magyar csoport mellé állandó titkárság szerveztessék?

c) A spanyolok azzal a kéréssel fordultak nemrég az Unióhoz, vétessék fel a spanyol nyelv is a hivatalos nyelvek sorába. A bizottság határozatában kimondta, hogy nem látja megokoltnak az eddigi gyakorlatnak a megváltoztatását (eddig t. i. hivatalos nyelvül csak az angol, francia és a német nyelvet használhatták a felszólalók), de ha a résztvevő nemzetek száma ezt megokoltá tenné, elméletben nem látja akadályát annak, hogy új nyelvek bevezetésének a lehetősége megfontolás tárgyává tétessék.

d) Az Unió tanácsában legutóbb szóba került az alapszabályoknak oly értelmű módosítása, hogy lehetővé tétessék szűkebb konferenciák összehívása is, amelyek mindazonáltal teljes érvényű határozatokat hozhatnának. Az alapszabálynak ezt a pontját a bizottság most különösen oly értelemben egészítette ki, hogy a szűkebb konferenciákon is biztosítsák a szavazatok eddigi aránya. Ebben az ügyben végérvényes határozatot a legközelebbi konferencia fog hozni.

2. Lefegyverzési bizottság.

A lefegyverzési bizottságban mindjárt *Munch* elnök bevezető szavai után felszólalásra jelentkezett *Berzeviczy* Albert és felhívta a figyelmet arra a nagy méltánytalanságra, amely éppen a lefegyverzéssel kapcsolatban a legyőzött nemzeteket érte.

Rámutatott továbbá arra, hogy a lefegyverzés terén feltétlenül zsákutcába jutunk, ha továbbra is az eddig haladott utat követjük.

— Immár — úgymond — hat év telt el a nagy világháború óta, anélkül, hogy a lefegyverzés kérdése csak egy lépéssel is előbbrehaladt volna. A kérdés lényege sem nem katonai, sem nem technikai, hanem tisztán politikai jellegű: megvan-e a hatalmakban a készség akár a fegyverkezés korlátozására, akár a lefegyverzésre, vagy nincs? Nem vonja kétségbe, hogy bizonyos jóindulat mindenütt megnyilvánul, de mivel az egyes államok a lefegyverzés előfeltételeit nem látják megvalósítottaknak, nemhogy csökkentenék a fegyverkezést, hanem egyesek újabb erőfeszítéssel még növelik is fegyveres erejük számát és készültségét. A békeszerződések nem kötik a lefegyverzést a biztosság teljes megvalósítása állapotának feltételéhez. A békeszerződések, a legyőzöttek lefegyverzése, a Nemzetek Szövetségének létesítése, a hágai nemzetközi bíróság, majd a locarnói megállapodások kellő biztosítékul lehetnek az egyes államoknak arra, hogy a lefegyverzést Nyugaton megkezdhessek.

— És vajjon nem igazságtalanság-e, hogy mindig csak a győztes államok biztosságáról van szó, holott már a békeszerződésekből kivehetően a legyőzött államok részére biztosított katonai erő csak a belső rend fenntartására elegendő, de nem elegendő arra, sőt nem is vehető igénybe arra, hogy az állam magát esetleges külső támadás ellen megvédje. A legyőzött államoknak éppen úgy meg kell adni jogukat az önvédelemre, mint a győzőknek és meg kell tisztítani a politikai élet levegőjét attól a felfogástól, amely a békeszerződések megszegését látta abban a tényben, hogy a nagyköveti konferencia határozata pl. lehetővé tette Magyarországnak nemrég, hogy katonáit gázvédő álarccal elláthassa.

— Természetes, hogy azok az új államok, melyek a békeszerződéseknek köszönhetik létüket s amelyek akarataikat ma felfegyverzettségüknél fogva nemcsak a legyőzöttekkel szemben érvényesíthetik, de más államokkal szemben is, a mai rendszert fenntartani kívánják. Másfelől azonban természetes az is, hogy a nemzeteket megillető jogok egyenlősége és a világbéke csak akkor biztosítható, ha megszüntetik azt a mai helyzetet, hogy az egyik fél állig fegyverkezett állhas-

son szemben a legegyszerűbb védekezés lehetőségétől is megfosztott legyőzött féllel szemben. A lefegyverzés imminens szükségesség és nagy felelősséget vállal magára, aki annak megvalósítását meggátolja, mert elősegíti, hogy a világ tekintélyes részében meginogjon a hit és a bizalom a Nemzetek Szövetsége iránt.

— Ha a Nemzetek Szövetsége valóság és nem ábránd, és ha már nem tudja megvalósítani a tényleges lefegyverzést, legalább gátolja meg a folytonos további fegyverkezést. Elfogadja a bizottság javaslatát, különösen abban a részében, amelyben kimondja a szükségességét az egyes államok fegyverre alapított hegemoniája ellen való küzdelemnek s amelyben eltörlését óhajtja a kémiai és a bakteriológiai háborúnak, úgyszintén a tankoknak és megadja az államoknak azt a jogot, hogyha egyes államok részéről túlzott fegyverkezést észlelnek, ezt a Nemzetek Szövetsége Tanácsának bejelenthessék.

Hosszabb vita után a bizottság akként döntött, hogy az albizottság javaslatát a nemzeti csoportok elé terjeszti s csak a válaszok beérkezése után szerkeszti meg a jövő évi konferencia elé terjesztendő végleges javaslatát.

3. Ethnikai és gyarmatügyi bizottság.

A bizottság elé a kisebbségi kérdésben az egyes nemzeti csoportok részéről különböző javaslatok érkeztek be. *Quidde* (Németország) a perben váltott iratok mintájára iratváltást javasol panaszos és panaszolt között, amelyekből kihámozható tényállást külön bizottság állapítaná meg. *Usteri* (Svájc) arra mutat rá, hogy mindenekelőtt az egyes nemzetek keretében elhelyezkedett nemzeti kisebbségek helyzetének javítására kellene törekedni, míg *Mateiu* (Románia) teljesen száműzve szeretné látni ezt a kérdést az Unió munkarendjéről, mert az ő szemében a kisebbségi kérdés „csak egyes államok sajnálatraméltó eszköze politikai izgatásra, hogy ezzel mindenkép fölforgassák a jelenlegi helyzetet és a békeszerződésekre épített új rendet“. *Wilfan* (Olaszország) szerint első sorban az őszinte igazságosságra kellene törekedni (Wahrheitsproblem) s e célból a kisebbségeknek azonos elvek szerint megejtett statisztikáját véli első sorban összeállítandónak, párhuzamosan nemzetközi nyelvindex létesítésével,

vagyis megállapításával annak, hogy Európában ma hány élőnyelv létezik.

A Lukács György előterjesztette magyar javaslat a legfőbb sérelmet abban látja, hogy a kisebbségeknek ma nem adatik meg a jog ahhoz, hogy panaszukat illetékes fórum elé juttathassák. Nincs kontradiktórius eljárás, ahol vádló nyíltan szemben állhatna a vádlottal, ma csak ellenfelek állnak egymással szemközt, holott csak feleknek kellene lenniök, akik az emberi mivoltukban gyökerező joguknál fogva törvényes és kölcsönös méltányosságon alapuló formákban folytatják le egymással való vitáikat. A kisebbségekkel szemben folyton a lojalitás kötelezettségét hangoztatják, holott a lojalitás csak a jogok tiszteletbentartásának lehet természetes ellenértéke és meg kell szüntetni azt az abuzust, amely a népszövetségi paktumnak azt a pontját, amely a tanácstagoknak jogot biztosít arra, hogy kisebbségi panaszokat a Tanács elé terjesszenek, kiterjesztően akként értelmezik, hogy kizáróan csak a tanácstagoknak van joguk panasz előterjesztésére, ha tehát panasz előterjesztésére tanácstag nem akad, a beérkezett panaszt a Nemzetek Szövetségének irodája süllyeszti el irattárának örök temetőjében.

Lukács György határozati javaslata a következő:

— Tekintettel arra, hogy a faji, vallási és nyelvi kisebbségek védelme elengedhetetlen kelléke a világbékének,

hogy ez a védelem ellenszolgáltatása ama kötelező lojalitásnak, amellyel ezek a kisebbségek tartoznak viseltetni azokkal az államokkal szemben, amelyeknek tagjaivá váltak,

tekintettel arra, hogy a Nemzetek Szövetsége fennkölt hivatásának tekinti a kisebbségek védelmét és ennek a szerepének elismeréseképp a Nemzetek Szövetségének tanácsa különleges határozatokban elfogadta ennek a védelemnek a garantálását,

tekintettel arra, hogy a kisebbségi eljárás jelenlegi formája nem garantálja kellőképp a kisebbségek védelmét, másfelől az eljárás kellő szabályozása nélkül a kisebbségek védelmét célzó intézkedések sem tekinthetők elég hatályosaknak,

az Interparlamentáris Uniónak szerencséje van a faji, vallási és nyelvi kisebbségek védelmét szabályozó eljárás alábbi tervezetét elfogadásra ajánlani.

A magyar javaslat további részében elvben elfogadja a kisebbségi védelemnek mai rendszerét, de annak kiterjesztését, illetve fejlesztését óhajtja. A magyar javaslat szerint a kisebbségek védői továbbra is a Nemzetek Szövetségének Tanácsa és a Nemzetközi Állandó Bíróság maradna, ellenben a feleknek jogukban lenne tetszésük szerint akár egyikhez, akár másikhoz fordulni. (A mai gyakorlat szerint csak a Tanács utalhat ügyeket elbírálás végett a Nemzetközi Bírósághoz.) A magyar javaslat egyúttal megadja a panasztétel jogát a Tanácsban nem képviselt államoknak, úgyszintén maguknak a kisebbségeknek is, úgy hogy a javaslat megvalósítása esetén a kisebbségek nem lennének többé a Tanácsban képviselt néhány nemzet kegyére és jóindulatára utalva. Hogy ez mit jelentene gyakorlatban, annak megvilágítására elegendő, hogy a Nemzetek Szövetsége Tanácsához eddig körülbelül ezer panasz érkezett be és ezek közül elintézték eddig mintegy tizet.

Maga a vita a bizottságban az Unió tekintélyéhez méltó volt. Nagy megértést mutatott a kérdés iránt az angol képviselő, Ben *Riley*, míg az ellenzék az egész kisentente nevében, és úgy látszik hallgatag megbízásából, *Markovics* jugoszláv kiküldött képviselte. Szerinte a kisebbségi kérdés napirenden való tartása a béke állandó veszedelmét jelenti és a magyar javaslat elutasítását kérte, mert ugyanebben a kérdésben a Nemzetek Szövetségének Tanácsa egyszer már döntött, még pedig elutasító értelemben.

A bizottság *Markovics* érvelésével szemben akként határozott, hogy a javaslatot kinyomatja, a javaslat megvizsgálására külön albizottságot alakít és ez az albizottság fogja végleges véleményét a jövő évi konferencia elé terjeszteni. Ellenben elfogadta azt a javaslatot, hogy

— a bizottság óhajtandónak véli, hogy kisebbségi kérdések a jövőben csak abban az esetben legyenek az Unió konferenciája elé terjeszthetők, ha ezeket a kérdéseket *előzetesen* a bizottság és a tanács részletesen áttanulmányozták és tárgyalásra alkalmasoknak minősítették.

Ez utóbbi határozat ellen *Lukács György* felszólalt a tanácsülésen és azt kérte, hogy ez a korlátozás csak a ténykérdésekre vonatkozzék, ellenben jogi kérdések az eddigi gya-

korlatnak megfelelően továbbra is szabadon a konferencia elé legyenek terjeszthetők, mert Markovics javaslata mai formájában a szólásjog korlátozását jelenti. A Tanács mind Markovics javaslatát, mind pedig Lukács kiegészítő javaslatát visszaküldte az albizottságnak és Adelswaërd báró kifejezte azt a meggyőződését, hogy Lukács javaslatának elfogadása aligha fog akadályba ütközni.

Megjegyezzük, hogy Lukács Györgynek erről a felszólalásáról és a tanács döntéséről mélyen hallgat a Bulletin Interparlementaire (1926 júl.—aug. 4. sz.) beszámolója.

4. Közgazdasági és pénzügyi bizottság.

A közgazdasági és pénzügyi bizottság az európai vámentente kérdésében elhatározta, hogy az egyes nemzeti csoportokhoz fordul s véleményüket kéri az alább felsorolt kérdésekre vonatkozóan.

Megjegyezzük, hogy csoportunk Sztérényi bárónak betegség okából való elmaradása s a megjelent két csoportagnak más bizottságban való egyidejű elfoglaltsága miatt e bizottság érdemleges tanácskozásaiban nem vehetett részt.

Megjegyezzük azt is, hogy magyar részről *Sztérényi József* báró nyújtott be a titkárság útján még a nyár folyamán nagyérdekű javaslatot, amelynek lényege a következő: a gazdasági válaszfalak csak fokozatosan rombolhatók le, ezért előzetesen mindenütt meg kell szüntetni a gazdasági forgalom kialakulását akadályozó forgalmi kötöttséget, stabilizálni kell a valutaviszonyokat, el kell törölni a különböző rendszerű kiviteli prémiumokat s ez előfeltételek teljesítése után át kell térni a kötött gazdasági rendszerről a háború előtti kereskedelmi szerződéses rendszerre, a legnagyobb kedvezmény elvének kölcsönös érvényesítésével, minden kontingentálási korlátozás megszüntetésével, s egyúttal érvényesítve azt a gazdasági elvet is, hogy a feldolgozásra kerülő nyersanyagok vámmentesek legyenek; ezeknek az ügyeknek állandó ébrentartására pedig állandó nemzetközi bizottság lenne kiküldendő.

Ha az alábbi kérdőpontokat figyelemmel átolvassuk, kénytelenek vagyunk arra a következtetésre jutni, hogy a bizottságot munkájában teljes egészében *Sztérényi József*

báró javaslata irányította, tájékoztató információit ennek a javaslatnak a szellemében óhajtja beszerezni, anélkül azonban, hogy a szerző nevét publikálni óhajtaná.

A bizottság ugyanis mindenekelőtt szintén megállapítja, hogy a vám-entente létesítésének lehetősége a közeljövőben nem várható, megvalósítása csak fokozatosan történhetik és szükséges feltétele az európai államok között a közgazdasági szolidaritás megteremtése és a különböző valuták stabilizálása. S mindennek szemmeltartásával a következő kérdésekkel fordul a nemzeti csoportokhoz, *a választ 1927 február 15-ig kérve:*

Hozzájárulna-e a csoport a következő előzetes intézkedésekhez:

a) a bevitt és kivitt tilalmazó rendszer sürgős likvidálása, kivételével azoknak a tilalmaknak, amelyeket a közegészség és a közrend védelmének érdekében jóhiszeműen adtak ki az egyes államok (alkohol- és opiumtilalom stb.),

b) a vám eljárás egyszerűsítése,

c) a vámtarifa nomenklaturájának egységesítése, első sorban a fontosabb kereskedelmi cikket illetően,

d) az átmenő forgalom ügyében hozzájárulás a barcelonai konferenciához.

A csoport vállalna-e kötelezettséget annak az ellenőrzésére, hogy kereskedelmi szerződések kötése alkalmával ne vétessenek fel a szerződésbe oly kikötések, amelyek akadályául lehetnének a vám-entente létesítésének.

A csoport támogatná-e az alábbi intézkedéseket:

a) a kivitt prémiumok eltörlése, hogy ezek ne segíthessék elő a dumping-rendszert.

b) kereskedelmi szerződések kötésének rendszeresítése, a kölcsönös legnagyobb kedvezmény elvének érvényesítésével,

c) a csoport kebelén belül várható-e megegyezés a szabadkereskedelem hívei és az ellentétes tábor hívei között. (Illetve a védővámrendszer hívei legalább is óhajtandónak vélnék-e a vámjogok mérséklését a kölcsönösség alapján),

d) a csoportnak van-e eszméje vagy javaslata arra vonatkozóan, hogy a vámjogok mérséklése esetén szenvedett jövedelemcsökkenésért mivel lehetne kárpótolni az államkincstárt.

e) a magyar csoport mely szomszédos állammal volna hajlandó regionális vám-entente-ot létesíteni.

A bizottság üdvösnek vélné, ha a csoport a közgazdasági élet kimagasló egyéniségeinek és jelentősebb szervezeteinek előzetes véleményét is meghallgatná és közölné.

5. Jogi bizottság.

A bizottság elfogadta *Schücking* német delegátus javaslatát, mely szerint a Népszövetség szakértői bizottságával egyetértően rendszeres javaslatot dolgoz ki az emberi jog kodifikációjára, és pedig a nemzetközi jog hagyományos kettéosztottságának mellőzésével, egységesen, oly értelemben, hogy a háborút csak a nemzetközi jog ellen való vétésnek fogja tekinteni. A bizottság azonkívül kritikailag szemmel fogja kísérni a Népszövetség ezirányú munkálkodását és amennyiben a Népszövetségnek nem sikerülne gyakorlati megoldásra alkalmas javaslatokat előterjeszteni, ilyen javaslatot maga az Unió fog kidolgozni.

Pella-nak a támadó háború bűnösségének megállapítására és nemzetközi megtorlására vonatkozó javaslatát a bizottság legközelebb részletes tárgyalás alá veszi.

Ami a nemzetek jogairól és kötelességeiről szóló és tervezett ünnepélyes nyilatkozatot illeti, a jogtudósoktól beérkezett vélemények alapján a bizottság legközelebb hozzáfog javaslatának megszövegezéséhez.

6. Szociális bizottság.

A bizottság a mérges hatású gyógyszerekkel (ópium) való visszaélés meggátlására irányuló javaslattal foglalkozott.

7. Az Unió központi tanácsának ülése.

Az Interparlamentáris Unió tanácsülésén *Berzeviczy* Albert napirend előtt szót kért, hogy válaszolhasson ama vádakra, amelyekkel Mateiu román képviselő illetve *Berzeviczy* és *Apponyi* Albert gróf népnevelési politikáját utóbbiak távollétében az Unió legutóbbi ottawai konferenciáján.

Berzeviczy adatról-adatra kimutatta, hogy 1904-ben, kultuszminisztersége alatt, az erdélyrészi románságnak nagyobb arányban volt rendelkezésére román anyanyelvű hitfelekezeti iskola, mint Románia lakosságának. A magyar állam

szubvencióval látta el a román nemzetiségi iskolákat és 37 évvel a kiegyezés után számos magyarul nem értő román tanító működött magyar iskolában, holott ma, a Romániának ítélt területeken, egyetlenegy tanító sem működhetik, aki ne beszélné az állam nyelvét.

Apponyi Albert gróf kultuszminiszteri tevékenységét illetően pedig rámutatott arra, hogy Apponyi gróf 1917-ben csupán átmeneti jellegűnek tekintette azt az intézkedését, amellyel a román csapatok által fenyegetett területeken az iskolákat bezáratta. És hogy a magyar állam joggal volt bizalmatlan a tanítók egy részével szemben, bizonyítja, hogy nagy részük csatlakozott az Erdélyből kivonuló román csapatokhoz. Berzeviczy kérte, hogy felszólalását az Unió közölje folyóiratában is.

A tanácsülés végén Pella román képviselő kifejezte sajnálkozását, hogy a magyar kiküldött a multat hánytorgatja és kérte, engedjék meg, hogy Mateiu-nak Berzeviczy felszólalására adandó válaszát szintén közölje a folyóirat. Berzeviczy rövid viszonzválaszában azzal vágott vissza, hogy a multat éppen Mateiu idézte fel méltatlan támadásával és ha szabad támadni, a megtámadottnak elemi joga, hogy védekezhessék. Egyben fenntartotta a jogot, hogy Mateiu esetleges válaszára is felelhessen.

A tanácsülésen az elmúlt esztendő beszámolójával kapcsolatosan szóba került a jövő évi konferencia egybehívása is. Az Uniót ez alkalommal *Fernand-Merlin* francia képviselő meleg szavakkal hívta meg Párisba s a meghívást az Interparlamentáris Unió hálával és köszönettel el is fogadta.

A konferencia a tanács határozata értelmében 1927 augusztus hónap utolsó napjaiban lesz s körülbelül egy hétig fog tartani.

A delegátusok számát az Unió már ez alkalommal korlátozni fogja, ellenben lehetővé teszi, hogy azért az Unió más érdeklődő tagjai is résztvehessenek a konferencián. Ez utóbbiaknak, bár résztvehetnek az üléseken és ünnepeken, sem felszólalási, sem szavazati joguk nem lesz.

A személyes részvétel díja jó valutájú országok tagjai számára 50 svájci frank, leromlott valutájú országok tagjai számára 25 svájci frank.

8. Az Unió nyilvános ülése.

A genfi ülészak utolsó napján ünnepi nyilvános ülés volt a Népszövetség meghívott tagjainak és a sajtó képviselőinek részvételével, amely alkalommal *Adelswaërd* báró beszámolt az Unió elmúlt évi tevékenységéről, kifejezve a többi közt azt a reményét, hogy a kisebbségi kérdésben sikerülni fog előbb-utóbb a lelkeket megnyugtató megoldást találni. A bizottságok összefoglaló jelentését *Marinkovics* (Szerbia), *Schücking* (Németország), *Munck* (Dánia), *Pethick-Lawrence* (Anglia) és *Merlin* (Franciaország) terjesztették elő.

*

Amint az előadottakból kitűnik, csoportunknak legközelebbi ülésén az e jelentéshez való esetleges hozzászólásokon kívül a következő tárgyakkal fog kelleni érdemlegesen foglalkoznia:

a) a parlamentárizmus válságának kérdésében a nyilatkozással való megbízással;

b) a központi titkárság és a csoporttitkárság fejlesztésének kérdésével;

c) a gazdasági bizottság javaslatával és

d) a lefegyverzési bizottság javaslatával.

Az elnökség rajta lesz, hogy az erre vonatkozó anyagot — különösen a lefegyverzési bizottság terjedelmesebb munkáját — lehetőleg teljesen s megfelelő számú példányokban bocsássa a csoporttagok rendelkezésére.

Berzeviczy Albert
v. b. t. t., ny. miniszter,
elnök.

Radisics Elemér dr.
ny. miniszteri o. tanácsos,
főtítkár.

